

ABSTRACT

Yurii Bulanov. Regulatory and legal principles of the introduction of an enhanced option of official activity in units of the National Police of Ukraine. The article is devoted to the main terms and concepts provided for by normative legal acts and which are used by scientists in relation to the regulation of the conditions and order of service by the employees of the National Police of Ukraine in various modes, forms, scales and methods. In particular, the concepts and their relationship are considered: service and service-combat activity; enhanced variant of official activity; everyday mode and enhanced version of service; special mode of service; emergency situation; special conditions of activity; extraordinary circumstances; extreme, risky and crisis situation, etc.

After the full-scale invasion of the Russian into Ukraine in February 2022, in connection with the threat to national security, the bodies and units of the National Police as a security force were transferred to maximum combat readiness, which is currently ongoing. «Military» conditions of service in the police have become unclear from the point of view of the order and conditions of their activities, but obviously require specific instructions regarding their involvement in ensuring public safety and order in the demarcation areas near the areas of active hostilities. The acquisition by the police personnel of new «military» functional competencies with the expansion of their powers allows us to talk about a change in the type and mode of service.

It is advisable to consider the activities of the security and defense sector in the following legal regimes: 1) peacetime, 2) a crisis situation threatening national security, 3) a special period. Based on the analysis of the main and additional powers of the police provided for in the Law of Ukraine «On the National Police», the specifics of the tasks performed and the specifics of the methods of their implementation, the mode of service is classified into three types: 1) everyday official tasks (fulfillment of planned tasks); 2) special official tasks (during a state of emergency or other crisis situations); 3) service and combat tasks (during the introduction of martial law).

Keywords: service activity, service and combat activity, units of the National Police of Ukraine, enhanced version of service activity, emergency situation, crisis situation.

УДК 343.213.5+343.31

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-37

Юрій ГАРКУША[©]

(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
ДО ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ**

Досліджено ознаки кримінально-правової політики України в умовах російсько-української війни до введення воєнного стану (20 лютого 2014 р. – 23 лютого 2022 р.). Визначено сім її напрямів, котрі здебільшого стосувалися посилення охорони встановленого порядку несення військової служби, національної безпеки України, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Доведено, що поза увагою законодавця залишилися можливі напрями формування кримінально-правової політики у досліджуваній період часу, пов'язані з регулюванням кримінально-правових відносин у сферах визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, призначення покарання тощо з урахуванням фактичного статусу території країни, котра з початком війни була поділена на окуповану, деокуповану та неокуповану.

Ключові слова: кримінально-правова політика, історико-правовий метод, російсько-українська війна, воєнний стан, окупована територія, деокупована територія, неокупована територія.

Постановка проблеми. Кримінально-правова політика держави є частиною політики у сфері боротьби (або ж запобігання) злочинності, котра, своєю чергою, є складовою внутрішньої соціальної політики держави. У теорії кримінального права виокремлюють напрями кримінально-правової політики залежно від групування об'єктів кримінальних протиправних посягань, тобто відповідно до структури Особливої частини КК України (двадцять основних напрямів, що, у свою чергу, поділяються на піднапрямки) [19, с. 15–19].

© Ю. Гаркуша, 2024

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3727-5248>

yurecg8888@gmail.com

Проте кримінально-правова політика держави не обмежується спрямованістю виключно на захист тих чи інших об'єктів від кримінальних протиправних посягань. Кримінальне законодавство містить значну кількість регулятивних норм, що формують кримінально-правову політику держави, зокрема у сферах визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, призначення покарання тощо.

Початок війни російської федерації проти України у 2014 р. спровокував поділ території країни на окуповану, деокуповану та неокуповану, що, своєю чергою, викликало необхідність диференціації внутрішньої політики держави з урахуванням зазначеного поділу. Повномасштабне вторгнення РФ на територію України мало наслідком прийняття Президентом України Указу «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. [3]. Введення воєнного стану, що продовжується у державі до сьогодні, фактично створило необхідність урахування цієї обставини та часу при формуванні кримінально-правової політики держави на окупованій, деокупованій та неокупованій територіях України.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Дослідженню питань кримінально-правової політики України присвячена значна кількість праць українських вчених. Так, П. Фрісом започаткована наукова школа з науковою темою: «Політика Української держави у сфері боротьби зі злочинністю». Чимало досліджень із окресленої проблематики проведено після введення в Україні воєнного стану. Як зазначає О. Острогляд, під час перебування країни у стані війни правоохоронні органи з об'єктивних причин не в змозі повною мірою реагувати на прояви злочинності, що викликає в окремих осіб відчуття безкарності, яке, своєю чергою, призводить до вчинення кримінальних правопорушень із використанням воєнного стану [2, с. 287].

Водночас чинне кримінальне законодавство України не містить уніфікованих підходів до врахування фактичного статусу території України (окупована, деокупована, неокупована) та воєнного стану при вирішенні питань криміналізації діянь або врегулюванні кримінально-правових відносин, що викликає потребу в подальших наукових розробках у цьому напрямі.

Метою статті є виокремлення ознак кримінально-правової політики України в умовах російсько-української війни до введення воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Початок російсько-української війни у лютому 2014 р. призвів не тільки до поділу території України на окуповану, деокуповану та неокуповану, а й спровокував необхідність реакції законодавця на ці події, зокрема в частині формування кримінально-правової політики. Умовно кримінально-правову політику України в період триваючої російсько-української війни можна поділити на політику до введення воєнного стану (20 лютого 2014 р. – 23 лютого 2022 р.) та політику в умовах воєнного стану (24 лютого 2022 р. – теперішній час).

Кримінально-правову політику України періоду триваючої російсько-української війни до введення воєнного стану характеризує прийняття 117 законів України, котрими вносилися зміни та доповнення до КК України [1]. За період дії воєнного стану прийнято 32 такі закони.

Зміни та доповнення до кримінального законодавства України з початку війни російської федерації проти України і до введення воєнного стану лише частково враховували фактичний початок цієї війни, оскільки цей факт не був оголошений країною-агресором і тривалий час не був усвідомлений ані суспільством України, ані українським законодавцем. На підтвердження цього свідчить кількість законів України, якими реформувалося кримінальне законодавство України і які прямо або опосередковано враховували факт збройної агресії російської федерації проти України, – 15 зі 117, тобто лише майже 13 %.

До цих законів України, що характеризують кримінально-правову політику України вищезазначеного періоду, спрямовану на подолання наслідків фактичної війни, належать такі:

1) Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» від 08 квітня 2014 р., яким, зокрема, криміналізовано перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період (ст. 114-1 КК України), виключено можливість звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності у разі вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, передбачених у ст. ст. 109–114-1, проти миру та безпеки людства,

передбачених у ст. ст. 437–439 і ч. 1 ст. 442 КК України [11];

2) Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р., яким, зокрема, криміналізовано порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї з метою заподіяння шкоди інтересам держави (ст. 332-1 КК України) [16];

3) Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 07 жовтня 2014 р., яким, зокрема, встановлено такий вид покарання, як конфіскація майна за злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості [14];

4) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку проходження військової служби та питань соціального захисту громадян України, які проходять військову службу під час особливого періоду» від 15 січня 2015 р., яким, зокрема, криміналізовано ухилення від призову на військову службу за призовом осіб офіцерського складу [9];

5) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період» від 05 лютого 2015 р., яким, зокрема, посилено санкцію ч. 2 ст. 407 «Самовільне залишення військової частини або місця служби» КК України шляхом введення альтернативного основного покарання у виді тримання у дисциплінарному батальйоні на строк від шести місяців до одного року [5];

6) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 12 лютого 2015 р., яким, зокрема, криміналізовано ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період (крім відбудовного періоду) чи у разі проведення цільової мобілізації (ст. 336-1 КК України) [4];

7) Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини» від 12 лютого 2015 р., яким, зокрема, посилено кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення, передбачені ст. ст. 402–405, 407–411, 413, 418–421, 425, 426, 428, 435 КК України [12];

8) Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень» від 07 квітня 2015 р., яким криміналізовано перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 426-1 КК України) [15];

9) Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 09 квітня 2015 р., яким, зокрема, криміналізовано виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436-1 КК України) [17];

10) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства» від 06 жовтня 2015 р., яким, зокрема, посилено кримінальну відповідальність за найманство (ст. 447 КК України) [7];

11) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців та деяких інших осіб» від 16 березня 2017 р., яким, зокрема, розширено поняття військового злочину (ст. 401 КК України), внесено зміни та доповнення до ст. ст. 425, 426 КК України [6];

12) Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» від 12 липня 2018 р., яким, зокрема, криміналізовано насильницьке зникнення (ст. 146-1 КК України) [18];

13) Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України» від 18 жовтня 2018 р., яким, зокрема, криміналізовано незаконне перетинання державного кордону України (ст. 332-2 КК України) [13];

14) Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконні дії стосовно державних нагород, незаконне носіння військової форми одягу, наругу над місцем поховання захисника суверенітету та територіальної цілісності України та деяких інших осіб» від 06 червня 2019 р., яким, зокрема, криміналізовано осквернення або

руйнування пам'ятника, спорудженого в пам'ять осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації або іншої держави, визнаної Верховною Радою України агресором, учасників Революції Гідності, борців за незалежність України у ХХ столітті (ч. 2 ст. 297 КК України) [10];

15) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку» від 30 березня 2021 р., яким, зокрема, уточнено редакції ст. ст. 336 «Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період» та 337 «Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів» КК України [8].

Аналіз змін та доповнень, внесених до кримінального законодавства наведеними законами, дозволяє виділити напрями (сфери) формування кримінально-правової політики України з початку війни російської федерації проти України і до введення воєнного стану.

До них належать: 1) кримінально-правова політика у сфері національної безпеки України (вносилися зміни та доповнення до розділу I «Злочини проти основ національної безпеки України» Особливої частини КК України); 2) кримінально-правова політика у сфері охорони волі, честі та гідності особи (до розділу III «Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи» Особливої частини КК України включено ст. 146-1 «Насильницьке зникнення»); 3) кримінально-правова політика у сфері охорони громадської безпеки (в окремих статтях розділу IX «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки» Особливої частини КК України посилено санкції за вчинення відповідних кримінальних правопорушень); 4) кримінально-правова політика у сфері охорони громадського порядку та моральності (у розділі XII «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності» Особливої частини КК України встановлено відповідальність за осквернення або руйнування пам'ятника, спорудженого в пам'ять осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України (ч. 2 ст. 297)); 5) кримінально-правова політика у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (розділ XIV «Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації» Особливої частини КК України доповнено статтями 332-1, 332-2, 336-1, а також внесено доповнення до змісту ст. ст. 336, 337); 6) кримінально-правова політика у сфері охорони встановленого порядку несення військової служби (розділ XIX «Кримінальні правопорушення проти охорони встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)» Особливої частини КК України доповнено ст. 426-1, а також внесено доповнення до змісту ст. ст. 402–405, 407–411, 413, 418–421, 425, 426, 428, 435); 7) кримінально-правова політика у сфері охорони миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (розділ XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» Особливої частини КК України доповнено ст. 436-1, а також внесено доповнення до змісту ст. ст. 437–439, 442, 447).

Таким чином, напрями (сфери) формування кримінально-правової політики України з початку війни російської федерації проти України і до введення воєнного стану були спрямовані на удосконалення охорони тих чи інших суспільних відносин, а не на їх регулювання. Більшість змін та доповнень стосувалися кримінальних правопорушень проти охорони встановленого порядку несення військової служби, основ національної безпеки України, охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Кримінально-правова політика України досліджуваного періоду не була спрямована на регулювання кримінально-правових відносин на різних частинах території країни залежно від їхнього фактичного статусу: окупована, деокупована чи неокупована. Хоча загальна внутрішня політика держави з 2014 р. враховувала різні статуси територій, про що свідчать прийняті у той період нормативно-правові акти, зокрема Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р., який, із-поміж іншого, встановлював, що тимчасово окупована російською федерацією територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції України та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [16].

Висновки. Отже, використання історико-правового методу дослідження формування кримінально-правової політики України з початку війни російської федерації проти України у 2014 р. і до введення воєнного стану дозволяє виділити сім її напрямів, котрі здебільшого стосувалися посилення охорони встановленого порядку несення військової служби, національної безпеки України, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. При цьому поза увагою законодавця залишилися можливі напрями формування кримінально-правової політики у досліджуваній період часу, пов'язані з регулюванням кримінально-правових відносин у сферах визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, призначення покарання тощо з урахуванням фактичного статусу території країни, котра з початком війни була поділена на окуповану, деокуповану та неокуповану.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Острогляд О. В. Кримінально-правова політика в умовах війни: законодавчий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 286–290. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/05/55.pdf>.
3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України : Закон України від 12 лютого 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/186-19#n6>.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період : Закон України від 05 лютого 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-19#n62>.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців та деяких інших осіб : Закон України від 16 березня 2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-19#n96>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства : Закон України від 06 жовтня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/716-19#n6>.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку : Закон України від 30 березня 2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1357-20#n50>.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку проходження військової служби та питань соціального захисту громадян України, які проходять військову службу під час особливого періоду : Закон України від 15 січня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-19#n10>.
10. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконні дії стосовно державних нагород, незаконне носіння військової форми одягу, наругу над місцем поховання захисника суверенітету та територіальної цілісності України та деяких інших осіб : Закон України від 06 червня 2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19#n24>.
11. Про внесення змін до Кримінального кодексу України : Закон України від 08 квітня 2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-18#Text>.
12. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини : Закон України від 12 лютого 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-19#n2>.
13. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України : Закон України від 18 жовтня 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2599-19#n6>.
14. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини : Закон України від 07 жовтня 2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-18#n6>.
15. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень : Закон України від 07 квітня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/290-19#n2>.
16. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
17. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки : Закон України від 09 квітня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#n71>.
18. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від

12 липня 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#n239>.

19. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми. Київ : Атіка, 2005. 332 с.

*Надійшла до редакції 29.11.2024
Прийнято до опублікування 09.12.2024*

References

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].
2. Ostroliad, O. V. (2022) Kryminalno-pravova polityka v umovakh viiny: zakonodavchy aspekt [Criminal law policy in the conditions of war: legislative aspect]. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo. № 1, pp. 286–290. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/05/55.pdf>. [in Ukr.].
3. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the introduction of martial law in Ukraine] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. [in Ukr.].
4. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy [On amendments to some legislative acts of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 12 liutoho 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/186-19#n6>. [in Ukr.].
5. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia vidpovidalnosti viiskovosluzhbovtziv, nadannia komandiram dodatkovykh prav ta pokladennia oboviazkiv v osoblyvyi period [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding strengthening the responsibility of military personnel, granting commanders additional rights and imposing duties in a special period] : Zakon Ukrainy vid 05 liutoho 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/158-19#n62>. [in Ukr.].
6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia vidpovidalnosti viiskovosluzhbovtziv ta deiakykh inshykh osib [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding strengthening the responsibility of military personnel and some other persons] : Zakon Ukrainy vid 16 bereznia 2017 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-19#n96>. [in Ukr.].
7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo prokhozhenia viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh Ukrainy inozemtsiamy ta osobamy bez hromadianstva [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding military service in the Armed Forces of Ukraine by foreigners and stateless persons] : Zakon Ukrainy vid 06 zhovtnia 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/716-19#n6>. [in Ukr.].
8. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia okremykh pytan vykonannia viiskovoho oboviazku ta vedennia viiskovoho obliku [On the introduction of changes to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of certain issues of the performance of military duty and the maintenance of military records] : Zakon Ukrainy vid 30 bereznia 2021 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1357-20#n50>. [in Ukr.].
9. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia poriadku prokhozhenia viiskovoi sluzhby ta pytan sotsialnoho zakhystu hromadian Ukrainy, yaki prokhodiat viiskovu sluzhbu pid chas osoblyvoho periodu [On the introduction of amendments to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of the procedure for completing military service and issues of social protection of citizens of Ukraine who complete military service during a special period] : Zakon Ukrainy vid 15 sichnia 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-19#n10>. [in Ukr.].
10. Pro vnesennia zmin do Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia ta Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za nezakonnii dii stosovno derzhavnykh nahorod, nezakonne nosinnia viiskovoi formy odiahu, naruhu nad mistsem pokhovannia zakhysnyka suverenitetu ta terytorialnoi tsilnosti Ukrainy ta deiakykh inshykh osib [On amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses and the Criminal Code of Ukraine regarding liability for illegal actions regarding state awards, illegal wearing of military uniforms, insulting the burial place of the defender of the sovereignty and territorial integrity of Ukraine and some other persons] : Zakon Ukrainy vid 06 chervnia 2019 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19#n24>. [in Ukr.].
11. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [On amendments to the Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 08 kvitnia 2014 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-18#Text>. [in Ukr.].
12. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo posylennia vidpovidalnosti za okremi viiskovi zlochyny [On amendments to the Criminal Code of Ukraine regarding increased liability for certain war crimes] : Zakon Ukrainy vid 12 liutoho 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-19#n2>. [in Ukr.].
13. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za nezakonne peretynannia derzhavnoho kordonu Ukrainy [On amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine regarding responsibility for illegally crossing the state border of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 18 zhovtnia 2018 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2599-19#n6>. [in Ukr.].
14. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy shchodo nevidvorotnosti pokarannia za okremi zlochyny proty osnov natsionalnoi bezpeky, hromadskoi bezpeky ta koruptsiini zlochyny [On amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine regarding the inevitability of punishment for certain crimes against the foundations of national security, public security and corruption crimes] : Zakon Ukrainy vid 07 zhovtnia 2014 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-18#n6>. [in Ukr.].

15. Pro vnesennia zminy do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo perevyschennia viiskovoiu sluzhbovuiu osoboioi vlady chy sluzhbovykh povnovazhen [On the introduction of amendments to the Criminal Code of Ukraine regarding the abuse of power or official authority by a military official] : Zakon Ukrainy vid 07 kvitnia 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/290-19#n2>. [in Ukr.].

16. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy [On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 15 kvitnia 2014 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>. [in Ukr.].

17. Pro zasudzhennia komunistychnoho ta natsional-sotsialistychnoho (natsystskoho) totalitarnykh rezhymiv v Ukraini ta zaboronu propahandy yikhnoi symvoliky [On the condemnation of the communist and national socialist (Nazi) totalitarian regimes in Ukraine and the prohibition of propaganda of their symbols] : Zakon Ukrainy vid 09 kvitnia 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#n71>. [in Ukr.].

18. Pro pravovyi status osib, znyklykh bezvisty za osoblyvykh obstavyn [On the legal status of persons who have disappeared under special circumstances] : Zakon Ukrainy vid 12 lypnia 2018 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#n239>. [in Ukr.].

19. Fris, P. L. (2005) Kryminalno-pravova polityka Ukrainiskoi derzhavy: teoretychni, istorychni ta pravovi problem [Criminal law policy of the Ukrainian state: theoretical, historical and legal problems]. Kyiv : Atika. 332 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Yurii Harkusha. The formation of the criminal law policy of Ukraine under the russian-Ukrainian war before the introduction of martial law. The article examines the features of the criminal law policy of Ukraine in the conditions of the russian-Ukrainian war before the introduction of martial law (February 20, 2014 – February 23, 2022). It is substantiated that changes and additions to the criminal legislation of Ukraine since the beginning of the war of the russian federation against Ukraine and before the introduction of martial law only partially took into account the actual beginning of this war (out of one hundred and seventeen laws on amendments and additions, only fifteen directly or indirectly took into account the fact of armed aggression of the russian federation against Ukraine).

Seven directions of criminal law policy of Ukraine are highlighted: 1) criminal law policy in the sphere of national security of Ukraine; 2) criminal law policy in the sphere of protection of freedom, honor and dignity of the person; 3) criminal law policy in the sphere of public safety protection; 4) criminal law policy in the sphere of protection of public order and morality; 5) criminal law policy in the sphere of protection of state secrets, inviolability of state borders, provision of conscription and mobilization; 6) criminal law policy in the field of protection of the established order of military service; 7) criminal law policy in the field of peace protection, human security and international legal order.

It is proved that possible directions of the formation of criminal law policy in the studied time period, related to the regulation of criminal law relations in the spheres of determining the circumstances that exclude the criminal illegality of an act, remained outside the attention of the legislator, exemption from criminal responsibility and punishment, etc., taking into account the actual status of the territory of the country, which was divided into occupied, de-occupied and unoccupied at the beginning of the war.

Keywords: criminal law policy, historical and legal method, russian-Ukrainian war, martial law, occupied territory, de-occupied territory, unoccupied territory.

УДК 342.951:351.88

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-5-38

Андрій КАЛАШНИК[©]

аспірант

(Дніпровський державний університету
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ: ЇХ ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ВЗАЄМОДІЯ

Забезпечення національної безпеки та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам – одна з головних основ розвитку суспільства і держави. Саме суб'єкти адміністративно-правового реагування на виклики та загрози національній безпеці України забезпечують захист безпеки країни та створюють нові механізми для її зміцнення.

Головним суб'єктом є держава, що використовує власні механізми та правові заходи впливу на суспільні відносини і забезпечує ефективне функціонування системи безпеки.

© А. Калашник, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0003-2320-7506>

d_alpaa@dduvs.edu.ua